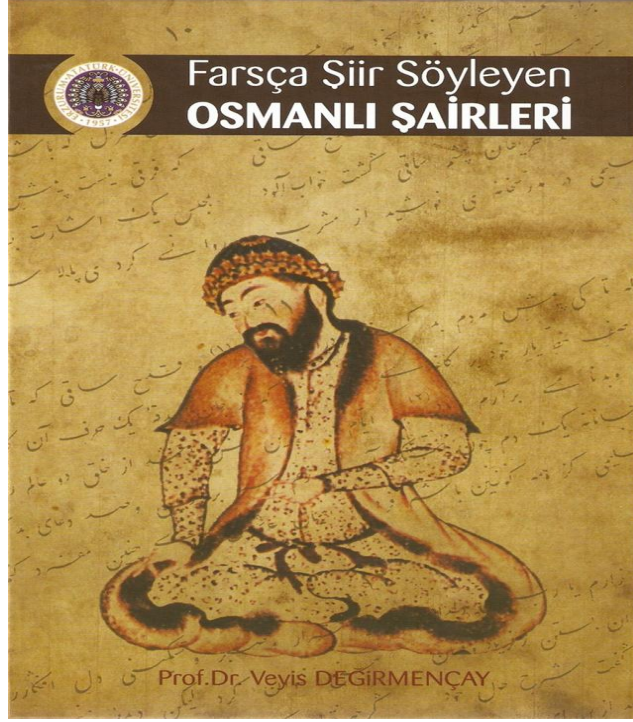

"FARŞA ŞİİR SÖYLEYEN OSMANLI ŞAİRLERİ"

Sevim KARACA*

Dil en önemli iletişim aracıdır. Bütün dünya milletleri birbirlerinin dillerinden etkilenmişlerdir. Bu etkileşim sonucu bir dil diğerinden kelimeler almış veya başka bir dile kelimeler vermiştir. Böyle bir etkileşim sadece kelimeler için değil çeşitli kalıp ifadeler, atasözü ve deyimler, hatta cümle ve metin yapılanmaları için de söz konusu olmuştur.

Bilindiği gibi, Türk ve İran milletleri arasında da tarihin çok eski dönemlerinden başlayıp günümüze kadar devam eden köklü ve yakın bir kültür,

¹ Veyis Değirmençay. Farsça Şiir Söyleyen Osmanlı Şairleri. Atatürk Üniversitesi Yayınları: Erzurum 2013, ss. 791+XXXI.

*Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fars Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi.

dil ve edebiyat ilişkisi bulunmaktadır. Türk ve İran dilleri bu münasebet dolayısıyla birbirleriyle sürekli bir etkileşim içerisinde olmuştur.

Moğol saldırılarından sonra İranlı şair, yazar ve mutasavvıfların Anadolu'ya göçü ve burada Selçuklu ve Osmanlı sultanları tarafından himaye edilmeleri, Anadolu'nun, Fars dilinin yayılıp geliştiği bir yer haline gelmesine yol açmıştır. Bu dönemde Fars Edebiyatı'ndan birçok tercüme yapılmış ve tercüme ile daha sonra bu eserlerin tanınmalarını sağlayarak, bu türlerde benzer eserler hem Türk diliyle hem de Fars dili ile ortaya konmuştur. Hatta burada bazı sultanlar ve devlet adamlarının Farsça şiirler kaleme aldıkları ve binlerce Farsça yazma eserin bulunduğu kütüphaneler kurdukları görülmüştür. Fars edebiyatının birçok eseri, halk arasında ve yüksek zümrelerde okunmuş ve okutulmuş Türk asıllı yazarlar tarafından bunlara şerhler ve tercüme yazılmıştır. Birçok Türk şairi de Fars edebiyatının şaheserlerine nazireler ve cevaplar yazmışlardır. İyi bir medrese tahsili gören Osmanlı sultanları, ilim dili olan Arapçanın yanında, edebiyat dili olan Farsçayı da mükemmel bir şekilde öğrenmişlerdir. Bununla beraber şiir kabiliyeti olan Osmanlı sultanları öğrendikleri Farsça ile divanlar meydana getirecek kadar bu dili kullanmakta başarılı olmuşlardır.

Bunun sonucunda Osmanlı topraklarında yaşayan şair ve yazarlar sayısı Farsça eserler ortaya koymuştur. Bunlar içerisinde müstakil eserler olduğu kadar tek tük de olsa Farsça şiir yazan birçok şair vardır. Tanıtımına dair görüşlerini vermeye çalıştığımız "Farsça Şiir Söyleyen Osmanlı Şairleri" adlı kitap bahsettiğimiz şairler hakkında bilgi veren modern bir tezkire özelliği taşımaktadır.

Anadolu Selçukluları, Anadolu Beylikleri, Osmanlılar ve Türkiye Cumhuriyeti dönemlerinde Anadolu'da, özellikle Osmanlıların hâkim olduğu topraklarda yaşayan Selçuklu ve Osmanlı vatandaşı olan şairlerin hayatı, eserleri ve şiirleri hakkında bilgiler veren "Farsça Şiir Söyleyen Osmanlı Şairleri" adlı eser; Önsöz, Kaynakça, Kısaltmalar ve Dizin kısımları dışında Giriş ve iki ana bölümden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde; Gazneliler' den günümüze kadar ki, Türk devletlerinin ve hükümdarlarının Fars dili ve edebiyatına olan ilgileri kısaca anlatılmış ve Farsça şiir söyleyen şairler yüzyıllara göre kronolojik olarak verilmiştir.

Eserin "Anadolu Selçukluları Dönemi Farsça Şiir Söyleyen Şairler" başlığını taşıyan birinci bölümünde; Anadolu Selçukluları döneminde Farsça şiir söylediği tespit edilmiş olan 44 şairin hayatı hakkında kısa bilgiler ve şiirlerinden örnekler yer verilmiştir.

"Osmanlılar Dönemi Farsça Şiir Söyleyen Şairler" başlığını taşıyan ikinci bölümde ise; Anadolu Beylikleri, Osmanlılar Dönemi ve Türkiye Cumhuriyeti dâhil olmak üzere

günümüze kadar Farsça şiir söylediği tespit edilen 740 şairin hayatları ve eserlerine dair bilgiler verildikten sonra şiirlerinden örnekler orijinal dilde okuyucuya sunulmuştur.

Sonuç olarak; Türkoloji ile Fars dili ve edebiyatı sahalarında çalışan araştırmacılar arasında disiplinli bir işbirliğine ve ortak çalışmalara ihtiyaç duyulan bu ortamda, Prof. Dr. Veyis Değirmençay tarafından titizlikle hazırlanmış olan “Farsça Şiir Söyleyen Osmanlı Şairleri” adlı eserin söz konusu sahalardaki mevcut boşlukları ve eksiklikleri kapatacağı açıkça görülmektedir. Ayrıca, binin üstünde eserin taranmasıyla tespit edilen yaklaşık 800 şairin biyografisine yer veren bu eser, Karşılaştırmalı edebiyat alanında yapılacak olan çalışmalar için de, son derece önemli bir kaynak olma özelliğine sahiptir.